

Говор на Дамјан Манчевски, министер за информатичко општество и администрација на Република Северна Македонија, на 12-та Конференција за плаќања и пазарна инфраструктура: Отворени врати за менување на платежниот пејзаж, 3-5 јуни 2019 година, Охрид, Северна Македонија

Живееме во ера на дигитална револуција. Примената на информатичката технологија стана суштински фактор за економскиот развој, што директно влијае врз развојот на секоја сфера на општеството. Светот во кој живееме денес, каде веќе се поистоветуваме со нашите бинарни идентитети, ја наметна потребата да се променат многу процеси. Не само промена на начинот на којшто размислуваме и на кој ги користиме придобивките на брзодвижечкиот технолошки развој, но и на начинот на којшто регулираме сè што може да се постигне со користење ИКТи.

Процесот на дигитална трансформација е долг и макотрпен. Сепак, во изминатите неколку години презедовме сериозни чекори за да го поправиме ова и за да го промовираме приодот „дигиталното на прво место“. За да го сториме тоа, требаше да ги поставиме и техничките, и правните темели.

Како носители на дигитални политики, посветени сме на обезбедување еднаков пристап до јавните услуги за сите наши граѓани и бизниси. Сепак, поголемата достапност на услугите и можностите кои се отвараат преку дигиталните канали со себе носи поголеми предизвици. За да се олесни процесот на овој економски раст, но и за да се премости јазот со ЕУ, треба да обезбедиме силна дигитална инфраструктура, усогласеност со законските барања, како и отворен и безбеден сајбер-простор. Постојано треба да ги имаме на ум безбедноста, сајбер-заканите, одржливоста и отпорноста на владините услуги и процеси, електронската идентификација и заштитата на нашите граѓани, бизниси и на податоците достапни онлајн, за да можеме да обезбедиме функционирање на дигиталните процеси.

Првиот столб на **Дигиталната агенда** на Европската Унија, а со тоа и почетокот на **дигиталната трансформација** на Северна Македонија, е усогласување на домашното законодавство со регулативата EIDAS. За таа цел, се изготви закон за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги. Целта на овој закон е да обезбеди механизми и услуги за зголемување на доверливоста при електронски трансакции, а со тоа да се обезбеди правна безбедност и да се поттикне употребата на електронска идентификација. Спроведувањето на овој закон треба да им овозможи на новорегистрираните даватели на доверливи услуги во земјата, кои покажале дека ги исполнуваат соодветните барања, да нудат доверливи услуги на регионално ниво, како и на глобалниот пазар. Нашата улога како Влада во оваа насока е да го олесниме склучувањето договори на регионално ниво и на ниво на ЕУ, за да се премости јазот со земјите-членки на ЕУ и да се обезбеди препознатливост на давателите на услуги од Северна Македонија.

Гледано од технички аспект, требаше да ги утврдиме **основните регистри** и да обезбедиме безбедна и сигурна средина за стандардизирана размена на податоци меѓу институциите. Сите овие „коцки“ требаше да бидат регулирани со заеднички насоки и стандарди. Тука стапува на сцена **Националната рамка за интероперабилност (НРИ)**. Станува збор за рамка со која се регулираат правните, организациските, семантичките и техничките аспекти на интероперабилноста во Република Северна Македонија, а се темели на EIF 2.0. на ЕУ.

Врз основа на оваа рамка, изградивме современа платформа за интероперабилност со која се обезбедува безбедна, заштитена и сигурна размена на информации меѓу владините институции. Ова ѝ овозможува на Платформата за испорака на услуги да ги размени потребните податоци и документи, преку користење на достапните услуги од постојните backend-платформи и решенија во владините институции.

Составен дел на платформата за интероперабилност е **Регистарот на услуги**. Станува збор за централизиран регистар на сите внатрешни и надворешни веб-услуги од backend-системите за пристап кон податоци или за трансакциски услуги од институциите кои се дел од платформата. Управува со привилегиите за пристап за секоја услуга и „актер“ на платформата.

Уште еден клучен регистар, тесно поврзан со платформата за интероперабилност, е **Регистарот за административни услуги**. Станува збор за централен репозиториум на сите институции, податоци, докази и процедури поврзани со административните постапки. Овој репозиториум има улога на „главен клуч“ за конфигурацијата на сите административни постапки, како што е пропишано со соодветните закони. Оваа алатка ни овозможува да одржуваме стандардизиран преглед на текот на процесите и потребните документи/докази за сите административни постапки.

Преку комбинирање на овие два регистри, се овозможи воспоставување на **Националниот портал за е-услуги**. Со користење на платформата за интероперабилност како основа, успеавме да ги идентификуваме клучните услуги на платформата и да изградиме електронски услуги за граѓаните. Порталот може да се смета за front-end-решение за граѓаните, кое ги користи гореспоменатите „коцки“ за планирање и испорака на услугите. Со други зборови, станува збор за платформа за онлајн-испорака на услуги за креирање, управување и објавување на е-услугите преку користење на националните „коцки“.

Плаќањето за услугите кои се обезбедуваат преку националниот портал за е-услуги е овозможено преку финансиските инструменти препознати во нашиот систем досега. Поконкретно, преку директен пренос на електронски средства и преку креирање привремени виртуелни сметки за сите процеси на плаќање на надлежните органи кои се буџетски корисници. Со користењето на нашиот електронски идентитет во текот на целиот процес на плаќање, и за да продолжиме напред во процесот на градење доверба помеѓу дигиталниот свет и нашиот финансиски систем, требаше да ги имплементираме минатогодишните измени на Директивата на ЕУ против перењето пари во нашиот правен систем, за да можеме да ја спречиме употребата на финансискиот систем за перење пари.

Растечката дигитална економија е исклучителна можност за да се спојат економиите во Европа и во остатокот од светот. Повеќе од само грижа за секторот на конвенционални добра и услуги, за да се погледнат новите правила кои ќе ѝ овозможат на дигиталната економија да расте, да се развива и да се интегрира.